

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructorii Conscientiæ R. P. F. Lvdovici Lopez Ordinis Prædicatorvm ...

In qua reliquæ materiæ quæ ad Instructionem Conscientiæ pertinent ex
Orthodoxis Ecclesiæ iudiciis & scholasticorum Theologorum, tum
Iurisconsultorum resolutionibus scitu perutiles latè & copiosè disputantur

López, Luys

Lvgdvni, 1588

De peccatis, & casibus restitutionum interuenientibus in co[n]tractibus
locationis, depositi, & de leuißima, & leui, & lata culpa, & de ignorantia
probabili, vel improbabili, & quænam excuset à ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-41259

ret. Sed vt damnum suum vitaret. Secus si mutuat illam cum spe plus recipiendi, vel quando Antonius non esset eam tunc expensurus, ante bannitionem, quia damnum proximo inferret, ita tenet Alexander Lombardus in quolibet. Intellige quando non sperat plus recipere, sed seruare se iudemnem, & is cui mutuat, ante bannitionem, est eam expensurus, licet eam sic mutuate in casu praedicto. Sed de hac materia satis, vide Syluest. verbo literae.

k Panor. cap. frater nit. de cler. non resid.

¶ Verum per literas generales possit eorum lator intentare aliquid in praedictum cas scribentis, vt sit eis dicatur praesentium latori adhibeatis fidem: dico, quod secundum Panormitanum non praedictum debent scribenti, quia potius sunt literae commendatitiae. Si vero aliquid adderetur in eis, scilicet detis quod petit eum lator sub periculo meo, vel sub fide mea, & huiusmodi, quia tunc secus esset, vel nisi dolose dederit scribenti literas, quia tunc tenetur de data pecunia latori quando sufficientem causam deceptionis per suam commendationem dolosam dedit, argumento legis quod venditor ff. de dolo.

l. Omnium penè docto rii rata est sententia.

¶ Quando vero literae sunt magis speciales vt cum in eis dicitur tali, qui de mente mea est informatus fidem adhibeatis plenam, tunc tenetur scribens de damno inde secuto, & ille cui scribitur aget contra eum. Non tamen debet credere ei in aliquo quod ei approprietur. Sed de hac materia haec sint satis.

l. si vero. ff. mandatum. Panorm. c. fraternitatis. Bar. in l. Lucius ff. de fideiussoribus.

¶ De peccatis, & casibus restitutionum interuenientibus in contractibus locationis, depositi, & de leuissima, & leui, & lata culpa, & de ignorantia probabili, vel improbabili, & quantum excuset a peccato vel a censuris & poenis, siue a iure, vel ab homine latus, est disputatio vtilis valde.

C A P. XLV.

Postquam circa materiam falsariorum casus occurrentes, vnde restitutionis obligatio emergere poterat, percurrimus: superest nunc omnes radices restitutionis: quae ex contractibus innasci possunt perquirere, & primo circa depositum. Et quia circa hunc contractum

tractum sicut etiã circa plures alios dolus, aut culpa aut casus fortuitus solent interuenire, & quia ad cognoscendum peccata inducentia restitutionem que circa deposita, commodata, mutuata, pignorata, & locata committuntur, vt bene adnotauit Nauarrus *, plurimum interest an quid dolo, aut culpa, vel casu pereat, vel deterius fiat: & id contingat ex culpa lata, leui, vel leuissima, ideo scitum opus est quid sit vnumquodque horum. ^b

¶ Igitur secundum omnes culpa est generaliter sumpta voluntaria inordinatio actus. At secundum D. Thom. est deuiatio à bono, sed secundum Bartolum inordinatio actus studiose, & de industria facta ad dolum accedit, alias dicitur culpa simplex.

¶ Dolus autẽ machinatio, seu circusuentio quadã est ad decipiendũ seu fallendũ alium adhibita. l. i. ff. de dolo & glos. in regulã scienti. lib. 6. ¶ Dolus autẽ, cũ sit duplex alius dicitur fallacia qui fit verbis, & alius dicitur fraus cum fit factis, sauthore Diuo Thoma in supradicto art. 8.

¶ Dolus insuper secundum Panorm. & Barto. diuiditur in verum, & præsumptum, nam licet dolus non possit probari, nisi per confessionẽ partis, aut coniecturas, quoad forum exterius: tamen quando signa sunt manifesta dicitur dolus verus, quando secus, dicitur dolus præsumptus, verbi gratia vero dolo fecisse diceris vt perderetur librum accommodatum reliquisti noctu in platea frequentata à latronibus, si est perditus. Si autem eundem librum reliquisti in platea inter diu diceris præsumptus dolo reliquisse apud homines, licet neutro casu fieri possit coram Deo dolo feceris.

¶ Sed quæritur in quo differant dolus verus, & latissima culpa, hoc primo hic occurrit dubitandum. Quia secundum Nauarrum Bartolus verum dolum appellauit latissimam culpam, dolum vero præsumptum latiore culpam. Dicendum tamen puto post distinctiones vtriusque datas, Quod licet lata culpa dolo interdum soleat comparari, tamen pœna corporalis, vel pœna infamiae, vel status sine dolo inferri non debet secundum Bartolum. ¶ Et in his lata culpa dolo non æquiparatur.

¶ Neque potest quis facere pactum vt non teneatur de dolo. ff. de po. lege. 1. §. conueniat, quia tale pactum esset

Nauarrus Sum. Lat. c. p. 17. nu. 177.
Consulendi de hinc Panorm. no. c. 1. de com. modis. et cap. fin. de depest. et Bartolus l. quod Nerua. ff. de de post. et D. Thom. 1. parie. q. 48. arti. 5. et 6. et 12. q. 21. artic. 2. et 2. 2. q. 118. arti. 8.
Q. 1. c. 1. q. 1. ap. 2. de renunc. lib. 6. et l. doli. C. de dolo.
d. Bar. in l. in actionibus. ff. de in lit. iur.

esset contra bonam fidem, & bonos mores.

¶ Nota deinde quod quia omnis dolus est culpa, & quis promiserit alicui indemnitate de culpa commissa per famulum tenetur de furto ab eo dolose commissis, tradentibus hoc Bartolo, & Panormitano communiter receptis.

¶ Differt vero culpa simplex à dolo ex eo quod dolo scienter, & studiose fit. Culpa vero simplex ignorantem sit vel negligenter.

Qo. 2.

¶ Quare subsequenter hic quaerendum occurrit verum ignorantia excuset à dolo, & à lata culpa, cui quæstioni respondeo primo dicendum, quod ignorantia iuris non excusat à lata culpa in foro exteriori: excusat tamen à dolo, & consequenter à pœna: quam dolus requirit secundum Cimum in regula ignorantia, lib. 6.

¶ Secundo dico, quod ex prædictis inferitur quod ubi ius vel statutum, requirit dolum verum, ignorans quantumcumque sit culpabilis: non incurrit pœnam ipsius. Secus est ubi non requiritur dolus verus sed præsumptus quia tunc ignorans crasse & supine, id est quando communiter ignorat quæ sui status, & conditionis personæ communiter contingit ignorare non excusatur, ut patet in censuris ecclesiasticis, quæ cum requirant dolum præsumptum taliter ignorans, id est ex ignorantia crassa & supina tales censuras non euitat.

e Ex cap.
de anima-
rum de con-
stit. lib. 6.

¶ Tertio dico secundum Sotum in quarto, quod quantumvis ignorantia non excuset à censuris iuris communitatis, & pontificij, excusat tamen secundum nobiles auctores, à censuris particularium prælatorum, etiam synodalium si fuerit ignorantia crassa, & supina, ut dictum est.

¶ Quarto dico secundum Sotum & Natium ignorantia inuincibilis, qua quis ignorat inuincibiliter esse actum de se illicitum acceptionem verbi gratia naufragantis bonorum: probabilis est quod excusat ab incurfione censurae etiam papalis: tum quia secundum Sotum taliter ignorans non censetur inobediens censurae ecclesiasticæ cum eam ignoret, tum quia non obstat secundum Natium illa regula generalis, scilicet qui non excusatur à culpa, non excusatur à pœna apposta propter talem culpam, licet pro tali culpa talem pœnam impositam esse ignorat.

ignoret. Quia hæc regula patitur exceptionē non in pœnis corporalibus, aut spiritualibus ecclesiasticis ordinatis, & communibus: quæ etiam sunt pœna interdicti, vel irregularitatis, vel suspensionis, quia eas incurret committens delictum ex se illicitum, licet ignoret eas esse impositas pœnas pro tali delicto. Sed aliud est in pœna excommunicationis: quæ exorbitans est, & extraordinaria, quia in pœnis extraordinarijs, & exorbitantibus talis regula non habet locum. Quia tunc committens delictum, licet sciat malitiam delicti, si ignorat pro eo impositam esse extraordinariam & exorbitantem pœnam, qualis est excommunicatio, eam non incurret.

¶ At vero quia principia ad multas materias iacimus disputantes hic de dolo, & lata culpa, & de ignorantia: quia de ignorantia hic incidit sermo: cordi est breuiter compendiosèquæ quædam conclusiones, & regulas quas circa materiam de ignorantia in suo quæstiona. tradidit Corduba hic præiacere.

¶ Prima igitur conclusio sit, ignorantia vincibilis, id est, culpabilis, vel eorum, quæ per se sunt mala est eiusdem speciei cum actu: qui ex tali ignorantia fit, id est eiusdem speciei: cuius est iste actus: etiam si sine ignorantia fieret: ubi verbi gratia qui ex ignorantia culpabili committit furtum: talis ignorantia est in specie furti.

¶ Secunda conclusio ignorantia inuincibilis secundum Theologos: quæ secundum Iuristas dicitur ignorantia probabilis, est cum quis ignorat ea quæ communiter sui status personæ solent ignorare, quia non tenentur ea scire. Et opposita ignorantia dicitur improbabilis, quæ quis ignorat quæ secundum suum statum tenentur scire: unde quantum attinet ad conscientiam in foro conscientie ignorantia probabilis, & inuincibilis idem sunt inter se, sicut etiam vincibilis, & improbabilis pro eodem computantur. Aduerte tamen quod secundum Diuum Thomam non satis est, ut ignorantia sit culpabilis, & vincibilis: quod quis ignoret aliquid quod possit scire, sed requiritur quod possit scire, & teneatur scire, & omiserit scire.

¶ Tertia conclusio ignorantia crassa, & supina est cum ex malicia, vel nimia negligentia, quæ communiter sciuntur a sui status personis, ignorat quis.

¶ Quar-

Ignorantia supina est securi hominis ab omni cura dissoluti se ignis & ignis. gloss. super ver. de facto. in fraud. an c. ab excō. u. n. cato. extra de rescript. & l. nec super a. ff. de iure & facti ignorantia

¶ Quarta conclusio, ignorantia affectata est cum ex industria, & ex intentione vult ignorare quis quæ non excusat à culpa secundum Diuum Thomam, sed potius auget culpam, nisi secundum quod ait Metina in sua prima secundæ, quando in sua intentione habet illud non perficere opus malum, si sciret certo illud esse malum, licet velit illud ignorare: ne scrupulo agitur inter illud patrandum. Nam ex hac parte hæc intentio videtur cum illa ignorantia ex aliqua parte excusare: secus est si vult ignorare vt liberius peccet paratus etiam si sciret, tale peccatum patrate, nam tunc auget omnino.

¶ Quinta conclusio, ignorantia priuata quando quis sine contrario posituo errore ignorat ea quæ scire tenentur non est peccatum intrinsece, nisi ratione negligentia opposita studiositati: sed dico licet hæc Cordubæ conclusio aliquibus videatur probabilis: sed probabilius esse iudico dicere quod talis ignorantia quæ est eorum quæ quis propter se scire tenetur, vt sunt articuli fidei, est peccatum ex sua ratione licet de facto non imputetur ad culpam, nisi ratione negligentia, ita Metina prima secundæ etiam respectu mandatorum operabilium, sicut verbi gratia, Petrus ex sua intrinseca ratione habet quod sit homo, sed à parte rei non accipit esse hominis nisi per generationem.

¶ Sexta conclusio, ignorantia positiua, id est verbi gratia hæresis, vel error quilibet alius intrinsece, & ex sua ratione est peccatum, scilicet quia pertinet ad specialem speciem peccati ex se.

¶ Septima conclusio, ignorantia vincibilis facta sine antecedens siue concomitans non videtur esse peccatum distinctam ignorantia: vt patet in occidente clericum ignorantem talem ex tali ignorantia, ita insinuat cap. vero de sententia excommunicationis, vbi talis occisor clericus ex ignorantia ignorans esse clericum non censetur excommunicatus.

¶ At vero quoniam hic de ignorantia antecedenti meminuit Corduba, & etiam de concomitante, perpondat lektor quod ignorantia antecedens dicitur quæ præcedit tanquam causa subsequenti actus, quia si operans illum actum, illicitum esse non ignorasset, illum non fecisset.

set. At vero ignorantia concomitans est quæ non est causa actus, quia concomitatur actum, id est quando ignorans esse peccatum, etiam si scisset esse peccatum, nihilominus illud fecisset.

¶ Octava conclusio, ignorantia inuincibilis siue iuris, siue facti excusat à culpa illum actum, à cuius obiecto tollit omnem cognitionem, ac per consequens omnem rationem formalem: à qua alias posset provenire ratio culpæ in tali, secus est si omnem talem cognitionem non tollit ut si ignorat inuincibiliter talem actum una via, id est ex se carere culpa, tamen, scit, aut debet scire ex alia ratione non carere culpa, scilicet quia præbet speciem mali, vel quando aliunde ab aliqua circumstantia culpabiliter inanimaduersa vel à præparatione aliqua culpabili præexistenti provenit malitia, sicut ait Medicina prima secundæ, quod de facto non aduertens, & agens illicitum licet inaduertentia solet excusare totaliter aliquando à culpa illiciti commissi, sed non semper, quia non excusat illum, qui sæpe iam expertus est suam inaduertentiam, ex qua inaduertenter solet irruere in illicitum, & tamen præstat causam tali inaduertentia: ut clericus qui sæpius expertus est se obliuisci officium diuinum dum nimium moratur in confabulationibus, & tamen adhuc non succidit istas causas vanas præsertim.

¶ Nona conclusio, ignorantia inuincibilis & probabilis tollens voluntarium respectu obiecti, & circumstantiarum, excusat à malitia morali, & non aliter, insuper facit actum bonum si relinquat obiectum, & circumstantias conuenientes ex parte sua, ut patet ex ignorantia, qua coiuit Jacob cum Lia, quia abstulit voluntarium coitum cum aliena, & quia reliquit obiectum conueniens ex parte ipsius ignorantia: quia putauit se coire cum Rachele, id est cum propria coniuge. Propterea coitus Jacob cum Lia fuit actus iustitiæ, & castitatis coniugalis ex parte sua.

¶ Decima conclusio, ignorantia inuincibilis per dissolutionem quando dissolui non potest, tolli potest per euersionem, verbi gratia ut si dæmon appareret in crucis figura, ab ignorante quis esset, conditionaliter

tunc

tunc esset exhibenda adoratio sic, si tu es Christus te adoro, secus si es tu dæmon, qui solitus est se transfigurare in angelum lucis, sicut etiam puerum inuentum nuper natum inuenta eius matre recenter mortua cum de eius baptismo facta adhuc diligentia an fuerit baptizatus necne, dubitamus, sub conditione baptizamus.

¶ Undecima conclusio, ignorantia crassa, vel supina iuris, vel facti allenuat culpam, sed non à toto excusat, sed à parte, quia ex parte tollit liberum & voluntarium.

¶ Duodecima conclusio, addita ad conclusiones Cerdubæ quæ rationabilis etiam apparet, scilicet ignorantia culpabilis eorum, quæ tenemur scire propter eorum fidem habendam, sicut sunt articuli fidei, est distinctum peccatum ignorantia, & distinctum in specie in se, sed ignorantia culpabilis earum rerum quæ tenemur scire propter earum impletionem & operationem, sicut ignorantia mandatorum decalogi, quæ de eorum obseruantiam tenemur scire, non est peccatum distinctum à transgressione illorum preceptorum, quæ do propter eorum ignorantiam ea transgredimur contra Meuinam, prima secunda, quia ista obligatio tota videtur sumi ex obligatione finis, scilicet propter obseruantiam mandatorum Dei, sicut secundum passionem

¶ *g Nauiar.* & inquietudines mētis fere nunquam sunt peccata mortalia distincta per se, sed quatenus coniunguntur cum actibus mortalibus, quorum sunt causa qui propter de-
in Summa actibus mortalibus, quorum sunt causa qui propter de-
Lat. c. 23. actibus mortalibus, quorum sunt causa qui propter de-
de auar. actibus mortalibus, quorum sunt causa qui propter de-
tia. nume. actibus mortalibus, quorum sunt causa qui propter de-
 76. actibus mortalibus, quorum sunt causa qui propter de-

¶ Decimatertia conclusio, ignorantia probabilis hoc est inuincibilis iuris humani, & etiam facti cuiuslibetque, excusat à tota culpa inde proveniente, quia tollit rationem voluntariae culpæ.

¶ Conclusio decima quarta, circumstantia si non tollit speciem peccati inde sequentis ex obiecto mortalis non excusat à malitia mortali. Secus si tollit speciem peccati inde sequentis: patet hoc, quia si in ebrietate solum fuit culpa venialis, tunc homicidium inde sequens erit tantum peccatum veniale, quia tunc illa ebrietas venialis tollit speciem peccati inde sequentis.

¶ Conclusio decima quinta, ignorantia inuincibilis facti

facti quacunq[ue] lege reprobati excusat in conscientia à quacunq[ue] p[œ]na iuris & censura, etiam si det operam rei illicitæ, & culpabiliter illam ignorantiam inuincibilem incurrit excepta irregularitate, quia incurrit illam qui dat operam rei licitæ aut illicitæ: incaute tamen, quia tunc dato inuincibiliter ignoraret se occidere hominem, si incaute iecit sagittam in memore irregularitatem incurret: sed dico contra hanc conclusionem Cordubæ cum incaute fecit, quia non adhibuit diligentiam quam tenebatur: iam eius inaduertentia seu ignorantia non erit inuincibilis, & inculpabilis. Si autem licita venatione venans circumspectâ adhibuit diligentiam, ne illac aliquis transiret: tunc si ignoranter occiderit hominem illa ignorantia est inuincibilis, nec incurrit tunc irregularitatem, quare non occurrit exemplum in quo hoc dictum Cordubæ tam facile & clare possit verificari.

¶ Conclusio decimasexta quæ est Metinæ in sua 1. 2. ignorantia concomitans nullo modo est causa peccati, primo quia non tollit scientiâ prohibentem, quia si adesset etiam committeret peccatum. Secundo, quia non facit peccatum inuoluntarium simpliciter, vel secundum quid, cum quælibet ignorantia faciat aliquo modo inuoluntarium præter concomitantem.

¶ Conclusio decimasextima, ignorantia consequens quæ non est causa volendi sed dicitur talis, quia consequitur negligentiam voluntatis causat inuoluntarium secundum quid, sed tamen bene est causa voliti simpliciter indirecte, id est in sua causa voliti.

¶ Perpende igitur optime lector quod inter ignorantias, alia est inuoluntaria: qualis est ignorantia inuincibilis seu probabilis, aut inculpabilis quam nō possumus, aut tenemur vincere. Alia vero ignorantia^b est voluntaria, sed hæc est duplex: alia voluntaria est directe, qualis est affectata, id est eorum qui dixerunt Deo, recede à nobis scientiam viarum tuarum nolumus. Alia vero est indirecte volita: quando quis ignorat ea quæ quis scire potest, & debet. Hæc est Metinæ.

¶ Conclusio decima octaua, quæ est Metinæ, ignorantia quæ de sua propria ratione est peccatum, quia virtuti studiositatis opponitur, vt sit inuincibilis tria tenetur homo

II. Pars. F. L. Lopez instr. Conf. s mo

h De ignorantie speciebus & multiplici discrimine consulti. præmam partem huius operis. cap. 1.

mo facere, scilicet pœnitere de culpa, aut de ignorantia sola vt patet in Lutherano pœnitete de suo errore, volente tamen manere in suo cœcubinato per illam solam pœnitentiam de ignorantia, & propositum querendi doctorem: ignorantia eius fit inuincibilis, quia vt fiat inuincibilis non requiritur vt conteratur, quia secundum Victoriam contra Arianum, vt ignorantia fiat inuincibilis non requiritur adhibeatur omnis diligentia in omni materia, vel quod conteratur: sed satis est sufficiens diligentia adhibeatur in illa materia, in qua patitur ignorantiam quis, ad eam tollendam ignorantiam, neque circa hoc tenetur homo summam diligentiam adhibere: sed solitam communiter ab hominibus adhiberi, vt patet in Iacob cum Lia, quia non tenebatur scrutari, an esset sua, vel non. Si autem postquam per pœnitentiam de ignorantia, & per propositum adhibendi deinceps diligentiam ad sciendum, facta est inuincibilis: si posthabita opportunitate, non adhibeat diligentiam sciendi, redibit tunc peccatum ignorantie in specie, & hoc maxime notandum esse aduertit Medina: nam, inquit, proderit ad multa intelligenda in hac materia.

¶ Conclusio decimanona quæ est Medina, quæ concludit ad tollendos multos scrupulos. Ignorantia concomitans, quando noluit Ioânes occidere Petrum actus, qui non aduertit esse Petrum: si tamen aduertisset & seruasset esse Petrum, nihilominus eum occidisset, hæc non accusat, quia conditionalis est de rebus agendis: vt si inuenta occasione aliquis fecisset peccatum, sed tamen noluit facere, & quia nõ est oblata occasio, seruatus est à peccato, non sibi imputabitur peccatum: vt patet in coniugato accedente bona voluntate ad propriam, qui si reperisset in lecto alienam, accederet ad illam, sed non accessit nec cogitauit, tunc de accedendo ad alienam, non ideo actus conditionalis imputatur sibi ad peccatum propter illam dispositionem conditionalem. Sicut nec peccat in actibus de se bonis, quos facit idololatrà, dum nihil cogitat de idolo suo: qui tamen si recordaretur de idolo actus de se bonos referret in suum idolum: sed tamé actus non refert, quia non recordatur.

¶ Conclusio vigesima, ignorantia inuincibilis circa articulos

amiculos fidei inter fideles, quibus non est promulgatum euangelium esse potest: patet ex euangelio ubi dominus ait, si non venissem, & loquutus eis fuisset peccatum non haberent. Damnantur igitur infideles predicti secundum sententiam D. Thomae propter alia peccata contra naturam commissa. Item circa aliqua precepta decalogi, quae sunt de iure naturae ignorantia inuincibilis, ad breue tempus poterit esse ut in pueris primum ingressis rationis videtur, sed non potest diu durare: sicut nec ignorantia inuincibilis vnus Dei, aut malitiae fornicij diu durare potest secundum Victoriam, quia Deus est lux vera illuminans omnem hominem venientem in mundum. De his memini aliqua supra tetigisse: sed pro maiori ordine, & complemento doctrinae ea hic repetere non sum grauarus.

Accipio tandem lector documentum aureum, scilicet quod faciens aliquid ex ignorantia quod non est contra legem Dei vel naturae, credens illud nulla lege prohiberi esse, licet sit prohibitum: si talis ignorantia non sit affectata, nec crassa, quia laborat pro viribus scire necessaria sibi: ideo libenter audit praedicationes, & disputationes ubi haec solent declarari, & facit quod communiter faciunt sibi similes, & si est religiosus libenter studet, & interrogat, excusatur in foro animae, ab omni culpa & excommunicatione in conscientia, non enim plus trahitur quam possit homo. Secundum aurem forum exterioris alter iudicabitur, nisi ignorantiam probauerit, quia in dicto capitulo cognoscentes determinatur quod volens ignorantiam probare ad euitandam poenam audiendus est, concordat Syluest.

Secundum Iuristas circa ea quae communiter solent ignorari, a mittitur excusatio ignorantiae in foro exteriori, & ignorantia etiam iuris non praedicit interdum in foro exteriori simplicitati & rusticitati, id est simplicibus mulieribus & rusticis, & ignorantia in facto alieno potius admittitur, ut excusans in foro exteriori, quam ignorantia in actu, vel facto proprio, quia potius praesumitur quis ignorare factum alienum, quam proprium & gestum in loco cuius notitia iam peruenit ad remotiora

i Hoc interpretatur DD. Augul. & Tho. de peccato in peccato in peccato in peccato

cap. cognoscentes de consil.

Syl. verbo, Ignorantia. 9. 7.

loca non praesumitur ignorari in tali loco. Neque protegere se potest quis ignorantia censura; contra se lata cuius fama scilicet quod contra se lata esset ad ipsum pervenit licet dubitavit neque certo scivit, & licet locum in Navarra possit quis se protegere & excusare ignorantia in conscientia, quando rem non novit nisi per unum testem, quia uni soli non tenetur credere: non tamen quod certioratus est per duos testes fide dignos, quia tenetur eis credere; sed de ignorantia: satis imputatur autem ignorantia actu quando tempus est acquirendi scientia sicut in aliis omissionibus contingit.

¶ De dolo, levi, & lata culpa, & de casu fortuito, & in quibus contractibus, de hiis quibus tenentur, & de contractibus commutatis, depositi & locationis.

CAP. XLVI.

Postquam de ignorantia, quae dicenda occurrere sibi brevitate possibili perstrinximus: superest ad moriā de dolo, & lata culpa, & levi, & levissima revertentur.

Q. 1.

¶ Et primo quaeritur utrum dolus annullat contractum quam quaestionem breviter per haec dicta expenditram linquimus. Dicimus igitur primo quod dolus contractum spirituales non annullat, ut verbi gratia cum quis dolo inductus est ad religionem & professionem solennem, talis professio valet; Ideoque tenet talis contractus, quia per talem dolum non ad deteriorem conditionem statuitur.

Ita Pat. v. norm. opt. natur. in c. cu dilecti.

de empt. et vend.

¶ Secundo dicimus, dolus dans causam contractus annullat contractum temporalem: qui est bonae fidei, ut verbi gratia quando quis dolo fuit inductus ad vendendum, quod tamen alias non erat venditurus, ita Panor. in dicto capitulo cum dilecti, quia fuit involuntarius causa substantiam contractus.

¶ Tertio dicimus, quando dolus interveniens in contractu tantum est incidens, sed non dat causam contractui in foro exteriori: sic contractus talis non est ipso facto nullus: nec venit in foro exteriori rescindendus: nisi in casu quo contractus venditionis factus fuit ultra medium iusti pretij, vel ubi contractus emptionis factus